

บทที่ 6
สงครามอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1956)
และครั้งที่ 3 (ค.ศ. 1967)

เค้าโครงเรื่อง

1. สงครามอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1956)
 1. สาเหตุของสงคราม
 - 1.1 ฉนวนกาซา
 - 1.2 อ่าวอะกาบา
 - 1.3 ปัญหาคลองสุเอซ
 2. ผลของสงคราม
2. สงครามอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 3 (ค.ศ. 1967)
 1. สถานการณ์ก่อนเกิดสงคราม
 - 1.1 การเตรียมพร้อมของอิสราเอล ซีเรีย และอียิปต์
 - 1.2 อียิปต์ปิดอ่าวอะกาบา
 - 1.3 อเมริกาหาทางประนีประนอม
 - 1.4 อียิปต์ ซีเรีย และจอร์แดนจัดตั้งองค์การทางทหารร่วมกัน
 - 1.5 เหตุการณ์ต่างๆ ขณะเกิดความตึงเครียด
 2. อิสราเอลเปิดฉากสงคราม
 3. ผลของสงคราม
 - 3.1 การสูญเสียด้านเศรษฐกิจ
 - 3.2 อิสราเอลได้ควบคุมพื้นที่จำนวนมากและเผชิญหน้ากับชุมชนอาหรับ
 3. การแทรกแซงของอเมริกาในปัญหาตะวันออกกลาง
 4. องค์การสหประชาชาติกับปัญหาตะวันออกกลาง

สาระสำคัญ

1. สาเหตุและผลของสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1956)
2. สาเหตุและผลของสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 3 (ค.ศ. 1967)

2. สาเหตุและผลของสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 3 (ค.ศ. 1967)

สาระสำคัญ

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากศึกษาจบบทที่ 6 แล้ว นักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์สาเหตุของสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลทั้ง 2 ครั้งได้
2. ระบุผลของสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลทั้ง 2 ครั้งได้

1. สงครามอาหรับ-อิสราเอล ครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1956)

สงครามระหว่างอิสราเอลกับอาหรับครั้งแรกใน ค.ศ. 1948 (สงครามปาเลสไตน์) นั้น ถือได้ว่าเป็นสงครามสร้างชาติอิสราเอลอย่างแท้จริง อิสราเอลต้องต่อสู้กับประเทศอาหรับ ถึง 6 ประเทศ อันได้แก่ อียิปต์ อิรัก เลบานอน ทรานส์จอร์แดน ซีเรีย และซาอุดีอาระเบีย ประเทศอาหรับทั้ง 6 เคลื่อนเข้าโจมตีปาเลสไตน์เพื่อทำลายพวกยิว แต่ผลสุดท้ายยิวเป็นฝ่ายชนะ สงครามและสามารถจัดตั้งประเทศอิสราเอลได้ตามที่หวังไว้ สงครามครั้งนั้นกระทำอย่างโหดร้ายทารุณ ทั้งฝ่ายยิวและอาหรับถูกฆ่าตายเป็นจำนวนมาก ความร้ายแรงของสงครามยิ่งสร้างรอยแผลแห่งความเกลียดชังระหว่างยิวและอาหรับให้กว้างและลึกลงอีกจนยากที่จะสมานคืนดีได้ จะเห็นได้จากในระยะเวลาเพียง 8 ปี ที่ประเทศอิสราเอลก่อตั้งขึ้นมาอิสราเอลต้องทำสงครามกับอาหรับอีกอย่างน้อย 3 ครั้ง ซึ่งสงครามในครั้งหลังๆ นั้นอิสราเอลทำเพื่อความอยู่รอดและความรุ่งเรืองของชาติ หรือสงครามรักษาความมั่นคงของประเทศชาติ ขณะที่สงครามครั้งแรกเป็นสงครามสร้างชาติ

1. สาเหตุของสงคราม

สงครามครั้งที่ 2 ระหว่างยิวกับอาหรับนี้ คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเกิดเพราะปัญหาคลองสุเอซ เพราะอังกฤษกับฝรั่งเศสซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกับคลองสุเอซโดยตรง เข้าร่วมรุกรานประเทศอียิปต์ กองทัพอังกฤษและฝรั่งเศสเข้าโจมตีบริเวณคลองสุเอซภายหลังกองทัพอิสราเอลได้ 3 วัน แต่แท้ที่จริงแล้วสงครามครั้งนี้มีสาเหตุสำคัญมาจากทางอื่นซึ่งอิสราเอลถือว่าสำคัญกว่าเรื่องคลองสุเอซ และเป็นชนวนของการรบพุ่งระหว่างทั้ง 2 โดยตรง นั่นคือปัญหาเรื่องดินแดนฉนวนกาซา และสิทธิการใช้น้ำในน้ำอ่าวอะกาบาและมุลเหตุทั้ง 2 นี้ ก็ยังกลับมาเป็นชนวนศึกใหญ่ครั้งที่ 3 ซึ่งจะเกิดขึ้นอีก ใน ค.ศ. 1967 ดังนั้นกรณีคลองสุเอซ จึงเป็นประเด็นสำคัญรองลงมาเท่านั้น

1.1 ฉนวนกาซา

“ฉนวนกาซา” เป็นดินแดนแคบ ๆ ที่ทอดไปตามฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทางภาคใต้ของประเทศอิสราเอล เป็นดินแดนที่พวกลี้ภัยอาหรับหนีจากสงครามครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1948-1949) ประมาณ 219,000 คน เข้าไปอาศัยอยู่ และตามข้อตกลงหยุดยิงใน ค.ศ. 1949 อียิปต์มีสิทธิในการปกครองดินแดนแถบนี้ แต่ไม่มีสิทธิที่จะผนวกเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของอียิปต์ และสำหรับฝ่ายอิสราเอลนั้น ฉนวนกาซา คือจุดอันตรายสำหรับชาวอิสราเอลเพราะพวกหน่วยคอมมานโดของพวกอาหรับปลัดถิ่นมักจะยกข้ามพรมแดนเข้ารบกวน ปล้นสดมภ์ หมู่บ้านอิสราเอล ตามบริเวณชายแดนอันเป็นชนวนของการปะทะกันเสมอๆ¹

¹“เชษฐ”, วิกฤตการณ์ตะวันออกกลาง : อดีต ปัจจุบัน อนาคต. (กรุงเทพฯ : ไทยนิชมการ, 2510), หน้า 26.

1.2 อ่าวอะกาบา

อ่าวอะกาบา เป็นพื้นน้ำที่อยู่ทางภาคใต้ของอิสราเอล ติดกับช่องแคบติราน (Strait of Tiran) ซึ่งเป็นช่องแคบอยู่เหนือสุดของทะเลแดงอันเป็นช่องทางเดียวที่อิสราเอลจะใช้ออกสู่ทะเลแดงเพื่อติดต่อค้าขายกับบรรดาประเทศเอเชียและแอฟริกา ตามข้อตกลง ค.ศ. 1949 อิสราเอลมีสิทธิผ่านเข้าออกบริเวณนี้ได้โดยเสรี แต่อียิปต์ละเมิดข้อตกลงโดยการส่งทหารเข้าไปตั้งป้อมคุมทางเข้าออกอ่าวอะกาบา อยู่ที่เมือง ชาร์ม เอล ชิค ของอียิปต์ และอิสราเอลไม่สามารถใช้เป็นทางออกสู่ทะเลแดงได้นานถึง 6 ปีก่อนจะเกิดการสู้รบใน ค.ศ. 1956 นายเดวิด เบน กูเรียน นายกรัฐมนตรีอิสราเอลได้กล่าวว่า

“...ช่องแคบติราน และทะเลแดงสำคัญยิ่งสำหรับเรา เรามีความเห็นว่าสำคัญยิ่งกว่าทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเสียอีก จริงอยู่เรามีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับโลกตะวันตกมากกว่าตะวันออก แต่สำหรับเรื่องการค้าขายแล้วเอเชียและแอฟริกามีความหมายสำหรับเรามากกว่าเมืองอิลารห์คือทวารสู่ตะวันออกแห่งเดียวของเรา ใครก็ตามยอมไม่มีสิทธิที่จะปิดช่องทางนี้ เช่นเดียวกับคลองสุเอซซึ่งเป็นน่านน้ำสากล แต่อียิปต์ก็ไม่ยินยอมให้เราใช้คลองสุเอซและอ่าวอะกาบา”²

1.3 ปัญหาคลองสุเอซ

นับตั้งแต่อิสราเอลเริ่มรบกับบรรดาประเทศอาหรับในสงครามครั้งแรก ค.ศ. 1948 นั้น อียิปต์ก็เริ่มเข้มงวดกับเรือที่ผ่านคลองสุเอซ โดยเฉพาะเรือที่สงสัยว่าจะบรรทุกสินค้าและอาวุธไปให้อิสราเอล มีการจับกุมเรืออิสราเอล ริมสินค้าที่บรรทุกมากับเรือ อิสราเอลเคยนำเรื่องขึ้นร้องเรียนต่อคณะมนตรีความมั่นคง สหประชาชาติ แต่ก็ถูกรัสเซียใช้อำนาจยับยั้งญัตติ เรืออิสราเอลก็ใช้คลองสุเอซไม่ได้นับตั้งแต่นั้นมา จนกระทั่งเกิดการรบครั้งที่ 2 ค.ศ. 1956 ซึ่งในต้นปี ค.ศ. 1956 นั้น อียิปต์ได้ประกาศโอนคลองสุเอซเป็นของชาติ ท่ามกลางเสียงคัดค้านของบรรดาประเทศผู้ใช้คลองและบริษัทคลองสุเอซซึ่งมีอังกฤษกับฝรั่งเศสเป็นหุ้นส่วนใหญ่ ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสจึงไม่พอใจอย่างมากต่อการกระทำของอียิปต์ ครั้นในวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1956 เมื่อกองทัพอิสราเอลเปิดฉากทำสงครามโดยบุกอียิปต์ด้วยความไม่พอใจดังกล่าว กองทัพอิสราเอลปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็ว ภายในเวลา 4 วันก็บุกรุกเกือบถึงคลองสุเอซ และจากนั้นไม่นานภายในเดือนเดียวกันอังกฤษและฝรั่งเศสก็ส่งทหารพลร่มลงยึดเมืองสำคัญๆ บริเวณคลองสุเอซไว้ เช่น เมืองท่า ซาอิด และ ฟุอัด โดยอังกฤษและฝรั่งเศสอ้างว่าเพื่อรักษาความสงบและความปลอดภัยในการเดินเรือ

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

ด้วยสาเหตุต่างๆ ดังกล่าวมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องฉนวนกาซา อ่าวอะกาบา และเรื่องคลองสุเอซ ก็ล้วนเป็นสาเหตุให้เกิดการรบระหว่างอิสราเอลและอาหรับ ครั้งที่ 2 แต่สงครามครั้งนี้ดูจะต่างจากครั้งแรก ตรงที่ว่าประเทศอาหรับที่ทำสงครามครั้งนี้มีเพียงอียิปต์ประเทศเดียว ขณะที่อิสราเอลภายใต้การนำของ “บุณพลดาเดียว” โมเช่ ดายัน ซึ่งได้เริ่มบุกอียิปต์ตั้งแต่วันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1956 นั้น ได้เข้ายึดบริเวณฉนวนกาซาและดินแดนทะเลทรายซีนายส่วนที่ทอดขนานอ่าวอะกาบา จนมาจรดเมืองป้อม ชาร์ม เอล ชีก ไว้ได้ทั้งหมด ในครั้งนั้น นายพลดายันใช้เวลาเพียง 4 วัน ก็สามารถปฏิบัติการได้สมบูรณ์ตามแผนยุทธศาสตร์ขั้นต้น โดยการปิดล้อมฉนวนกาซาให้พ้นจากการรุกรานของพวกเขาหน่วยคอมมานโดอาหรับที่ข้ามพรมแดนเข้าไปปล้นสดมภ์หมู่บ้านเปิดใหม่ของชาวยิวบริเวณพรมแดน และสามารถเปิดอ่าวอะกาบาให้เรืออิสราเอลเข้าออกได้

ต่อมาในวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 1956 โดยมติของสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติสั่งให้หยุดการรบ โดยเฉพาะให้ผู้รุกรานซึ่งในกรณีนี้ก็ได้อิสราเอล อังกฤษ และฝรั่งเศส ถอนทหารออกจากอียิปต์ทันที ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ. 1956 แต่ฝ่ายอิสราเอลเพิ่งจะถอนทหารและยอมปฏิบัติตามมติขององค์การสหประชาชาติในวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 1957 ซึ่งรวมเวลาทั้งหมดที่ทหารอิสราเอลเข้ายึดครองดินแดนอียิปต์ไว้ครั้งนี้ถึง 3 เดือนกับ 8 วัน

การที่อิสราเอลยอมปฏิบัติตามมติขององค์การสหประชาชาติเพราะองค์การสหประชาชาติรับประกันเสรีภาพในการใช้น้ำอ่าวอะกาบาและความปลอดภัยในบริเวณฉนวนกาซา โดยสหประชาชาติส่งกำลังทหาร 6,000 คน เข้าตระเวนรักษาความสงบตลอดแนวพรมแดนส่วนนี้ ซึ่งมีความยาวถึง 170 ไมล์³

2. ผลของสงคราม

สงครามครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าอิสราเอลทำเพื่อความอยู่รอดและความรุ่งเรืองของประเทศ ซึ่งอิสราเอลประสบความสำเร็จ ขณะที่อียิปต์มีนโยบายผิดพลาดโดยเฉพาะเรื่องคลองสุเอซ จึงประสบความสำเร็จ ฝ่ายอิสราเอลนอกจากจะชนะในสงครามแล้ว อิสราเอลยังประสบความสำเร็จใน “สงครามการเมือง” ณ องค์การสหประชาชาติอีกด้วยทั้งนี้เพราะนอกจากอิสราเอลจะได้สิทธิในการใช้อ่าวอะกาบาและได้ความปลอดภัยในบริเวณฉนวนกาซาตามคำรับรองขององค์การสหประชาชาติแล้ว อิสราเอลยังได้เสียงสนับสนุนจากมหาอำนาจใหญ่อีกสองชาติคือสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส

สหรัฐอเมริกา ในครั้งแรกไม่ได้แสดงท่าทีอย่างกระฉ่งชัดในกรณีอิสราเอล แต่ภายหลังการเจรจาที่องค์การสหประชาชาติที่ผู้แทนอิสราเอลดำเนินนโยบายอย่างฉลาดทั้งใน

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

สหประชาชาติและในกรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกามีความสนใจอิสราเอล รัฐบาลจึงมีบันทึกพิเศษไปถึงอิสราเอล เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1957 โดยมีใจความสำคัญว่า สหรัฐพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติการเพื่อคงไว้ซึ่งเสรีภาพในการใช้น่านน้ำบริเวณอ่าวอะกาบา

ก่อนหน้านั้นคือในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ นายจอห์น ฟอสเตอร์ ดัลเลส รัฐมนตรีต่างประเทศอเมริกาได้ประกาศนโยบายว่า สหรัฐอเมริกาถือว่าน่านน้ำอ่าวอะกาบาเป็นน่านน้ำเสรี ดังนั้น “ชาติใดก็ตาม ย่อมไม่มีสิทธิที่จะปิดกั้นการใช้น่านน้ำนี้ ตลอดจนปิดกั้นบริเวณช่องแคบที่ต่อเนื่องกับน่านน้ำ”⁴

ในการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ในวันที่ 26 มีนาคม นายดัลเลสก็ยังคงกล่าวซ้ำว่า อียิปต์ไม่มีสิทธิที่จะห้ามเรืออิสราเอลใช้คลองสุเอซ

ส่วนในเรื่องกองกำลังของสหประชาชาติที่เข้ารักษาความสงบในบริเวณฉนวนกาซาและอ่าวอะกาบานั้น นายดัลเลสแถลงว่าอียิปต์จะปฏิบัติไปแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ในการที่จะเปลี่ยนสภาพหรือความยินยอมในการที่ให้กองทหารสหประชาชาติเข้ารักษาการณ์อยู่ในบริเวณนี้ เพราะจะเป็นการทำให้โครงสร้างของการดำเนินงานทั้งสิ้นล้มเหลวลง

มหาอำนาจอีกชาติหนึ่งซึ่งสนับสนุนอิสราเอลในครั้งนี้อย่างเปิดเผยก็คือ ฝรั่งเศส เนื่องจากรัฐบาลฝรั่งเศสในขณะนั้นไม่พอใจอาหรับโดยเฉพาะอียิปต์เรื่องคลองสุเอซ นอกจากนั้นดินแดนอาหรับที่ฝรั่งเศสปกครองในแอฟริกาเหนือคือ แอลจีเรีย และโมร็อกโก ก็กำลังแข็งข้อกับฝรั่งเศสอยู่ ในวันที่ 21 มีนาคม 1957 ฝรั่งเศสประกาศว่า ฝรั่งเศสจะสนับสนุนในการป้องกันตนเองของอิสราเอล ถ้าหากจะถูกอียิปต์ใช้กำลังในกรณีอ่าวอะกาบา หรือฉนวนกาซา

กล่าวโดยสรุป อิสราเอลประสบชัยชนะทั้งในสงครามการรบและสงครามการเมือง โดยเฉพาะกรณีหลังอิสราเอลมีบุคคลสำคัญคือ นายเดวิด เบน กูเรียน นายกรัฐมนตรีดำเนินนโยบายอย่างฉลาดและยังมีผู้มีความสามารถในการทูตอีก 2 คน คือ นางโกลเดอร์แมร์ รัฐมนตรีต่างประเทศและนายอับบา อิบัน ผู้แทนอิสราเอล ในองค์การสหประชาชาติ ขณะที่อียิปต์ดำเนินนโยบายผิดพลาดโดยเฉพาะเรื่องคลองสุเอซ จึงถูกมหาอำนาจรวมกันดำเนิน อียิปต์เองจึงหวังพึ่งโซเวียตรัสเซียแต่ก็พึ่งไม่ได้เต็มที่ เพราะบทบาทของรัสเซียในตะวันออกกลางเพิ่งจะเริ่มขึ้นอย่างจริงจังภายหลังกรณีคลองสุเอซนี้เอง⁵

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

จงวิเคราะห์สาเหตุและผลของสงครามระหว่างอาหรับและอิสราเอลครั้งที่ 2 ค.ศ. 1956

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

2. สงครามอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 3 (ค.ศ. 1967)

1. สถานการณ์ก่อนเกิดสงคราม

ทั้งอาหรับและอิสราเอลต่างก็มีความเชื่อเหมือนกันอย่างหนึ่ง คือเชื่อในความเลวร้ายที่สุดของแต่ละฝ่าย อาหรับแน่ใจว่าอิสราเอลเป็นตัวอย่างสุดท้ายของลัทธิจักรวรรดินิยมและมีอำนาจ มีสังคมแบบตะวันตกที่ทันสมัย เมื่อไรก็ตามที่อาหรับต้องการดินแดนเพิ่มขึ้นและมีอำนาจมากขึ้น อาหรับก็จะขับไล่อิสราเอลออกไปจากตะวันออกกลาง อาหรับเตือนอิสราเอลอยู่บ่อยๆ ทั้งโดยใบปลิวที่แจกแก่ประชาชน สิ่งพิมพ์ของผู้นำอาหรับ โดยหนังสือพิมพ์ โดยวิทยุกระจายเสียง ว่าอิสราเอลเป็นศัตรูหมายเลข 1 ของตะวันออกกลาง อิสราเอลจะถูกขับไล่ออกจากตะวันออกกลางและประเทศจะถูกทำลาย ทั้งสองฝ่ายเป็นศัตรูกันนานนับ 40 ปี เน้นถึงความเชื่อมั่น ของทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตาม เป็นความจริงที่ว่า อาหรับไม่มีโอกาสที่จะทำให้วิถีชีวิตของชาว อิสราเอลเป็นอันตรายหรือไม่สะดวกสบาย ในทางตรงกันข้ามอิสราเอลมีความสัมพันธ์กับอังกฤษ และฝรั่งเศสโดยเฉพาะในการโจมตีอียิปต์ ทั้งๆ ที่ฝ่ายมหาอำนาจปฏิเสธ นอกจากนั้นอิสราเอล ยังเน้นนโยบายความปลอดภัยของประเทศ

1.1. การเตรียมพร้อมของอิสราเอล ซีเรีย และอียิปต์

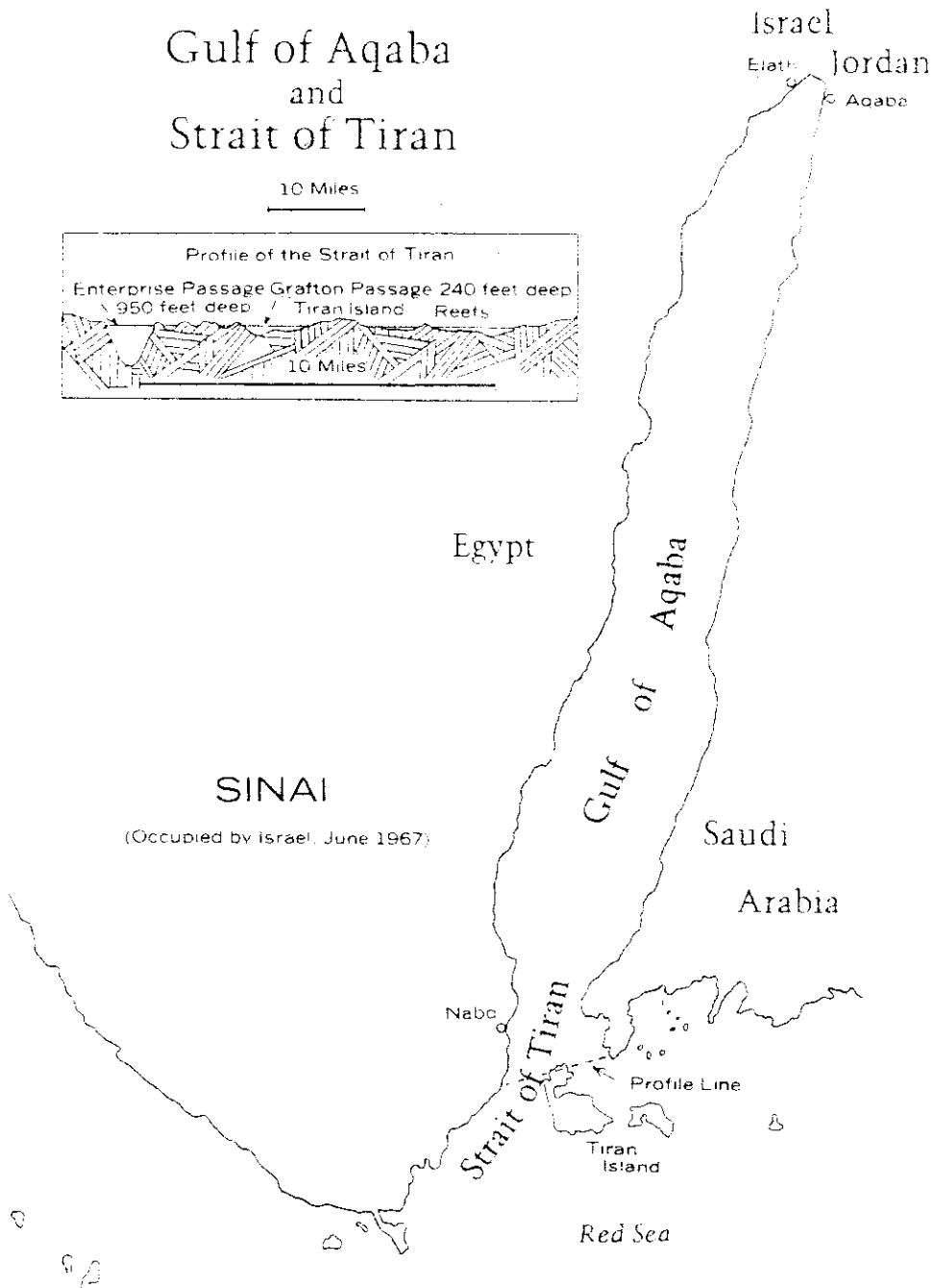
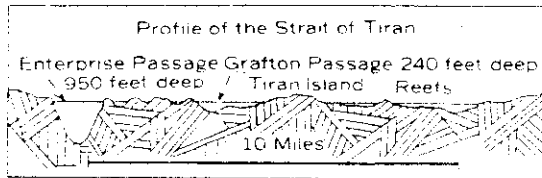
ในต้นเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1966 มีรายงานยืนยันว่าอิสราเอลจะเริ่มโจมตีซีเรีย ฝ่ายอาหรับเชื่อในรายงานทันทีเพราะอาหรับรู้ว่าการโจมตีเป็นนโยบายของอิสราเอลที่จะแก้แค้น เพราะรัฐบาลซีเรียมีผู้สนับสนุน มีอาวุธ และส่งกำลังทหารไปโจมตีภาคเหนือของอิสราเอล ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1966 รัฐบาลอิสราเอลเตือนซีเรียในการกระทำความก้าว และย้ำว่ากองทัพอิสราเอลพร้อมแล้วสำหรับแผนการโจมตีซีเรีย แต่ถ้าซีเรียเลิกสนับสนุนสงครามกองโจร การโจมตีดังกล่าว ก็อาจไม่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม สันติภาพจากทั้ง 2 ฝ่ายไม่มีแน่นอน⁶

ในวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1966 ผู้นำคณะทำงานของสาธารณรัฐอาหรับ United Arab Republic (UAR) ซึ่งประกอบด้วยอียิปต์และซีเรียได้เดินทางไปยังดามัสกัส และในวันต่อมากองทัพอียิปต์ซึ่งมีกำลังอย่างเห็นได้ชัดก็เริ่มต้นแปรขบวนผ่านไคโร ตรงไปยังคาบสมุทรซีนาย เมื่อถึงจุดนี้แสดงว่ากองทัพทั้งหมดต่างเตรียมพร้อมทั้งซีเรีย อิสราเอล และอียิปต์ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นให้ประชาชนของคนเห็นว่า รัฐบาลแต่ละแห่งกำลังทำงานเพื่อปกป้องประชาชน และในเวลาอันเร่งด่วนเหตุการณ์ต่าง ๆ เริ่มมีอิทธิพลเหนือประชาชน กล่าวคือในเมืองอาหรับทุกแห่ง มีการเดินขบวนซึ่งได้ระเบิดขึ้นด้วยความเชื่อที่ว่าเวลาของการแก้แค้นได้มาถึงแล้ว แม้แต่ในที่ห่างไกลเช่นคูเวต ก็มีกองทัพภายใต้การบังคับบัญชาของสาธารณรัฐอาหรับ อย่างไรก็ตาม ความ

⁶William R. Polk, *The Arab World*. (London : Harvard University Press, 1980), p.216.

Gulf of Aqaba and Strait of Tiran

10 Miles



แผนที่อ่าวอะกาบา และช่องแคบติราน⁷

⁷Ibid., p. 220.

เป็นศัตรูกันอย่างขมขื่นระหว่างพระเจ้าไฟซาลแห่งซีเรียและประธานาธิบดีนัสเซอร์แห่งอียิปต์ ก็ปรากฏว่ายังอยู่ในความสงบ ต่อมาในวันที่ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1967 สันนิบาตอาหรับได้ประกาศถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของโลกอาหรับในการต่อต้านการโจมตีของอิสราเอล ซึ่งคาดว่าจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ในสถานการณ์ดังกล่าว ประธานาธิบดีนัสเซอร์จึงพบว่า ตนเองถูกผลักดันสู่ตำแหน่งในฐานะผู้นำและได้รับความนับถือเกือบทั้งหมด ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้เพียง 2-3 สัปดาห์ที่นัสเซอร์ถูกตำหนิโดยชาวซีเรีย และจอร์แดน อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ความสามารถของกองทัพอาหรับที่จะรบกับกองทัพอิสราเอลนั้นคู่ควรกันมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะกองทัพส่วนใหญ่ของอียิปต์ยังคงอยู่ในเยเมน หรือปัญหาที่ว่าความสามารถของอาหรับในการหยุดยั้งไม่ให้เกิดอันตรายถ้าสงครามไม่เกิดขึ้น ผู้วางแผนการณ์ที่มีความชำนาญจะต้องไม่คาดคะเนอย่างผิดพลาด อย่างไรก็ตาม การเสี่ยงภัยจนถึงขีดอันตรายนับเป็นเกมส์ที่โหดร้ายและทารุณ

1.2 อียิปต์ปิดอ่าวอะกาบา

อียิปต์มีกองทัพประจำอยู่ที่คาบสมุทรซีนาย ซึ่งมีไว้เป็นที่กำบังควบคุมพรมแดนและครอบครอง “ช่องแคบติราน (Straits of Tiran) แต่ระหว่างวันที่ 16 และ 18 พฤษภาคม กองทัพอียิปต์บังคับให้กำลังขององค์การสหประชาชาติคือ UNEF (The United Nations Emergency Force) ออกจากจุดยุทธศาสตร์และขอร้องว่าองค์การสหประชาชาติควรถอนกำลังทั้งหมดออกไปทันทีทันใดโดยที่อียิปต์บอกว่า สถานการณ์บริเวณนั้นสงบไม่จำเป็นต้องมีกำลัง UNEF อุตัน (U THANT) เลขานุการองค์การสหประชาชาติยินยอมปฏิบัติตามซึ่งทำให้อุตันถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยอิสราเอลและประเทศตะวันตกในการปกป้องตนเอง ในวันที่ 23 พฤษภาคม กองกำลัง UNEF ถูกถอนออกจากช่องแคบติราน และเหตุการณ์เช่นนี้ทำให้เกิดคำถามว่าอียิปต์จะปิดช่องแคบติรานเพื่อกันการเดินเรือของอิสราเอลหรือไม่ การกระทำดังกล่าวของอียิปต์ในการปิดช่องแคบติราน ซึ่งอิสราเอลได้เตือนอย่างชัดเจน จะเป็นสาเหตุของสงคราม

นัสเซอร์ กล่าวว่า “ไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม เราจะไม่อนุญาตให้ธงชาติของอิสราเอลผ่านตลอดอ่าวอะกาบา (Gulf of Agaba) พวกยิวเป็นพวกชอบข่มขู่สงคราม เราได้บอกว่าเรายินดีต้อนรับ เราพร้อมแล้วสำหรับสงคราม เราจะไม่ยอมละทิ้งสิทธิของเรา นานานี้เป็นของเรา”⁸

เมื่อคิดถึงความหลังที่ผ่านมาจึงปรากฏชัดว่า เป็นไปไม่ได้สำหรับนัสเซอร์ที่จะกลับคำพูดในที่สาธารณะดังกล่าว แม้จะมีเหตุผลบางอย่างเชื่อว่า นัสเซอร์มีความหวังว่าอิสราเอลจะยินยอมให้มีการปิดน่านน้ำและจะตกลงยอมนำคดีนี้ไปสู่ศาลโลกก็ตาม

⁸Ibid., p.127.

1.3 อเมริกาทางประนีประนอม

ในระหว่างวันเวลาที่นำตื่นเด่นเช่นนี้ รัฐบาลอเมริกาก็พยายามทำให้เกิดความสงบในตะวันออกกลางและหาวิธีของการประนีประนอม แต่การกระทำดังกล่าวของอเมริกา อาจจะเป็นการกระตุ้นให้อิสราเอลเปิดฉากโจมตีอย่างทันทีทันใด อเมริกาถือว่าอ่าวอะคาบา เป็นทางน้ำระหว่างชาติและเห็นว่าการปิดกั้นอ่าวเป็นสิ่งผิดกฎหมายและจะไม่เกิดสันติภาพ รัฐบาลอังกฤษก็แสดงความรู้สึกเช่นเดียวกัน ทุกฝ่ายเรียกร้องให้อียิปต์ยุติการปิดกั้นอ่าวอะคาบา

1.4 อียิปต์ ซีเรีย และจอร์แดนจัดตั้งองค์การทางทหารร่วมกัน

ในขณะเดียวกันก็ไม่มีผู้นำอาหรับคนใดคัดค้านการกระทำของนัสเซอร์ ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่า อาจเป็นไปได้ที่ความแตกแยกในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาหรับหรือความสัมพันธ์ทางการทูตที่แตกแยกระหว่างจอร์แดนและซีเรียอาจจะสงบลงชั่วคราว ในวันที่ 30 พฤษภาคม พระเจ้าฮุสเซนแห่งจอร์แดนเดินทางไปไครเพื่อสนับสนุนนัสเซอร์และรับรองนโยบายของเขา ผู้นำทั้ง 2 คนได้ลงนามร่วมกันในการทำสัญญาร่วมกันและจัดตั้งสภาป้องกันและรวมการบังคับบัญชาระดับสูงไว้ภายใต้ผู้บังคับบัญชาของกองทัพอาวุธพร้อมของอียิปต์ ดังนั้นในเวลาเพียง 7 วัน ภายหลังก่อร่างของความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจอร์แดนและซีเรีย โครงสร้างขององค์การทางทหารร่วมกันก็ได้ถูกวางขึ้น ภายใน 2-3 วัน อิรักก็ร่วมในความสัมพันธ์ทางทหารดังกล่าว และกำลังของอียิปต์และอิรักก็เคลื่อนเข้าสู่จอร์แดน

ในขณะที่ประเทศอาหรับกำลังทำสัญญากันดังกล่าว รัฐบาลอเมริกาพยายามหาทางเจรจากับรัฐบาลอิสราเอลเพื่อมิให้อิสราเอลเริ่มสงครามอย่างทันทีทันใด อย่างไรก็ตาม สันติภาพดูจะเลื่อนกลาง ดูเหมือนว่าสถานการณ์จะต้องเลือกเองระหว่างการทำให้การเตรียมพร้อมทางทหารของอาหรับยุติลงหรือการเปิดช่องแคบติราน ในการกระทำครั้งสุดท้ายของรัฐบาลอเมริกาก็คือ การเตรียมตัวเชิญรองประธานาธิบดีอียิปต์ไปอชิงตันเพื่อเปิดการเจรจาอย่าง รีบด่วน การตัดสินใจได้กระทำในวันที่ 3 มิถุนายน และรองประธานาธิบดีจะต้องมาถึงในวันที่ 7 มิถุนายน

1.5 เหตุการณ์ต่าง ๆ ขณะเกิดความตึงเครียด

ในระหว่างที่สถานการณ์กำลังตึงเครียด มีเหตุการณ์ที่น่าสนใจอยู่ 4 ประการ คือ ประการที่ 1 ประธานาธิบดีจอห์นสัน ภายหลังจากได้ปรึกษากับประธานาธิบดีคนก่อน (ไอเซนฮาว) ก็เตรียมกำลังกองทัพเรือของอเมริกาเพื่อทำลายการปิดกั้นช่องแคบติราน

ประการที่ 2 นายกรัฐมนตรีอิสราเอล ชื่อ เลวี เอชคอล (Levi Eshkol) ได้แจ้งแก่รัฐบาลอเมริกาว่าในปลายเดือนพฤษภาคมนี้ รัฐบาลอิสราเอลจะให้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์เพื่อเปิดโอกาสให้อเมริกาหาทางป้องกันไม่ให้เกิดสงคราม ทั้งประธานาธิบดีอียิปต์และอเมริกาต่างก็ตัดสินใจส่งรองประธานาธิบดีของแต่ละฝ่ายไปเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน ณ เมืองไครและวอชิงตัน เพื่อเจรจาทันทีทางยุติวิกฤตการณ์

ประกาศที่ 3 พระเจ้าฮุสเซนแห่งจอร์แดน รีบเดินทางไปไคโรเพื่อกระตุ้นรัฐบาลอิสราเอลให้มีความเครียดมากกว่าที่คนภายนอกจะตระหนักและอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้อิสราเอลโจมตีอย่างทันทีทันใด

ประกาศที่ 4 อิสราเอลประกาศการตัดสินใจเข้าสู่สงครามอย่างน้อยก็ในวันที่ 2 มิถุนายน แต่รัฐบาลอเมริกาเชื่อว่า วิกฤตการณ์ทรุดหนักลงแต่ยังหวังว่าอิสราเอลอาจจะไม่โจมตี

2. อิสราเอลเปิดฉากสงคราม

ในเวลาเพียง 2 ชั่วโมงภายหลังวันที่ 5 มิถุนายน กองทัพอากาศของอิสราเอลก็ยึดพื้นที่และทำลายกองทัพอากาศของอียิปต์

เหตุการณ์ของสงคราม 6 วันได้เริ่มต้นขึ้นแล้วตามที่ถูกคาดไว้กองทัพอิสราเอลเป็นเจ้าทางอากาศกองทัพอียิปต์ในคาบสมุทรซีนายต้องพ่ายแพ้ อิสราเอลตั้งกองทัพอู่บริเวณฝั่งตะวันออกของคลองสุเอซ รัฐบาลอิสราเอลพยายามขอให้อิหร่านหยุดการยิง โดยเสนอสันติภาพที่แบ่งแยกอย่างไม่เป็นทางการ แต่รัฐบาลจอร์แดนไม่ยอมรับ และยังคงยิงต่อไป ด้วยเหตุนี้เองกองทัพอิหร่านจึงถูกขับไล่กลับไปสู่ม่าน้ำจอร์แดน ภายหลังการรบกันอย่างโหดร้าย อิรัก ซาอุดีอาระเบีย และเลบานอนมิได้มีส่วนร่วมโดยตรงในสงคราม และในที่สุดซีเรียก็กลายเป็นเป้าที่สำคัญ การรบบริเวณที่ราบสูงโกลัน กองทัพซีเรียถูกอิสราเอลทำลาย

อิสราเอลได้แสดงความสามารถของตนว่า เป็นประเทศที่ทันสมัยรวบรวมกำลังอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากกว่าประเทศด้อยพัฒนาจะทำได้ ทหารอิสราเอลมีจุดมุ่งหวังสูงได้รับการฝึกฝนอย่างดีและมีผู้นำที่วิเศษ การต่อสู้ครั้งนี้อิสราเอลใช้ทั้งเครื่องบินต่อสู้อากาศยานและรถถัง

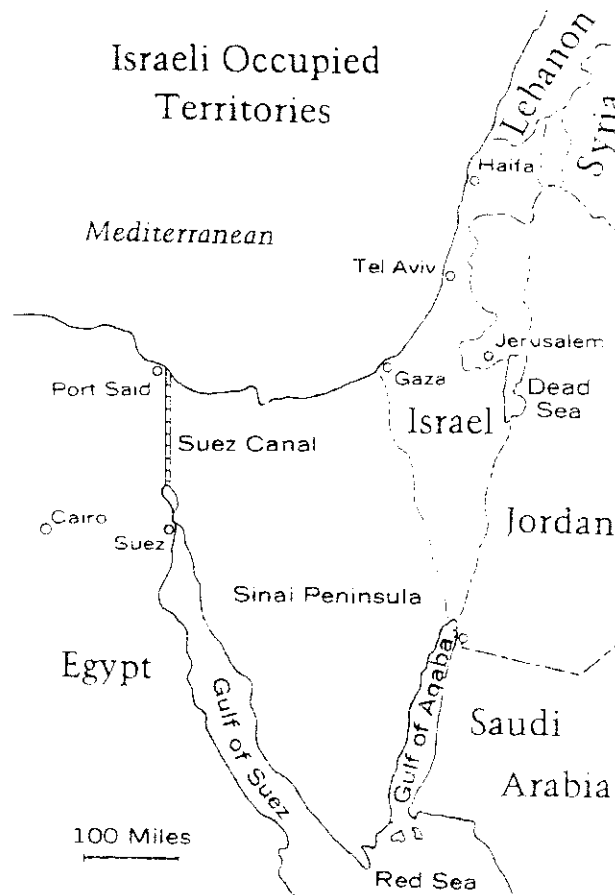
สงครามในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1967 นี้ ประเทศอาหรับทั้งหลายสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายสูง สูญเสียผู้คนในการรบประมาณ 5 ล้านคนหรืออาจจะมากกว่า

3. ผลของสงคราม

3.1 การสูญเสียด้านเศรษฐกิจ

ผลของสงครามครั้งนี้ที่มีความสำคัญมากกว่าการเสียค่าใช้จ่ายสูงก็คือ ผู้นำอาหรับพบว่าแผนการพัฒนาประเทศหยุดชะงักและจะมีความยากลำบากมากกว่าเดิม นอกจากนั้น ความพ่ายแพ้ยังทำให้ความปลื้มปิติที่เคยมีกลายเป็นความเกลียดชังอย่างรุนแรง

ความสำคัญอันดับต่อไปของผลสงคราม คือการสูญเสียด้านเศรษฐกิจ จากการสำรวจขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งให้เห็นว่าการยึดครองของอิสราเอลบนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน ทำให้จอร์แดนสูญเสียความสามารถในการผลิตลดลงถึง 38% การท่องเที่ยวลดลง 85% และมะกอกสูญเสีย 80%



แผนที่แสดงพื้นที่ที่ถูกอิสราเอลยึดครองจากสงครามปี ค.ศ. 1967⁹

เลบานอนซึ่งยืนอยู่นอกสงครามก็สูญเสียรายได้จากนักท่องเที่ยว 26% ส่วนชาอุดีอาระเบียซึ่งไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงแต่ก็สูญเสียรายได้จากน้ำมันไป 9% และชาอุดีอาระเบียก็คิดจะช่วยเหลือสร้างงบประมาณให้จอร์แดนและอียิปต์ ความสูญเสียในอียิปต์รวมทั้งน้ำมันในคาบสมุทรซีนายและรายได้จากคลองสุเอซและจากโรงกลั่นน้ำมันตลอดแนวคลอง ตลอดจนการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของเมืองตามฝั่งคลองทำให้เกิดปัญหาการฟื้นฟูที่ยากลำบาก เศรษฐกิจของประเทศถูกทำลาย อีกทั้งต้องรับภาระผู้ลี้ภัยอาหรับจากเขตที่มีการรบและจากพื้นที่ที่ถูกยึดครองซึ่งหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศ

⁹Ibid., p. 224.

3.2 อิสราเอลได้ควบคุมพื้นที่จำนวนมากและเผชิญหน้ากับชุมชนอาหรับ

เมื่อสงครามยุติลง แผนที่ของตะวันออกกลางจะต้องเปลี่ยนไปอิสราเอลได้ควบคุมพื้นที่จำนวนมาก โดยได้ส่วนหนึ่งของซีเรีย จอร์แดน และอียิปต์ที่ซึ่งมีชาวอาหรับประมาณ 1 1/2 ล้านคนอาศัยอยู่ อย่างไรก็ตาม ในความมีชัยของอิสราเอลนั้นจะต้องจัดการอย่างไรกับดินแดนที่ได้มา การจัดหาความปลอดภัยบริเวณพรมแดนซึ่งอยู่ห่างไกลจากที่ตั้งหลักแหล่งของอิสราเอล รวมทั้งประชาชนที่พ่ายแพ้และรวมอยู่ในดินแดนนั้นๆ อิสราเอลจะจัดการอย่างไร

“ชาวอิสราเอลอาจมองกลับไปหาอดีตด้วยความสลดใจต่อวันเวลาเมื่อประเทศอิสราเอลยังเป็นรัฐยิวดังที่ผู้ก่อตั้งไซออนิสต์ตั้งใจไว้ ชาวยิวประมาณสองล้านครึ่งในปัจจุบันนี้ก็ได้ครอบครองดินแดนซึ่งประกอบไปด้วยชาวอาหรับถึงหนึ่งล้านครึ่ง และไม่ว่าจะมีการตั้งหลักแหล่งบนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจอร์แดน ชาวอาหรับก็จะเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยหนึ่งในสี่ของประชาชนชาวอิสราเอล อิสราเอลก็ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาสังคมหลายเชื้อชาติ ซึ่งชนกลุ่มน้อยก็เป็นศัตรูและยังได้รับความสนับสนุนจากเพื่อนร่วมสายโลหิตที่มีอำนาจซึ่งอยู่ไกลไปตามพรมแดน (อาหรับ)”

พวกหัวรุนแรงอาหรับได้พิสูจน์ความมีประสิทธิภาพของตนด้วยการโจมตีประปรายโดยมีจุดมุ่งหมายจะรบกวนอิสราเอล พวกหัวรุนแรงเหล่านี้ทำให้เกิดผลที่สำคัญคือการบังคับสังคมให้ดำเนินไปทางเดียว อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอิสราเอลพยายามขัดขวางการโจมตีของพวกอาหรับหัวรุนแรง และไม่ให้มีการร่วมมือกับชาวอาหรับปาเลสไตน์ แต่ก็ดูจะไร้ผล เพราะมีการทิ้งระเบิดซึ่งทำให้เกิดความเสียหายตลอดเวลา รวมทั้งปฏิบัติการที่ไม่ดีงามของฝูงชน ความจริงอิสราเอลต้องการเก็บรักษาดินแดนที่ยึดครองมาได้ และถ้าดินแดนเหล่านั้นปราศจากชาวอาหรับก็จะเป็นที่น่ายินดี เพราะอิสราเอลไม่ต้องการชาวอาหรับเลย อย่างไรก็ตามผู้นำอิสราเอลหลังสงครามปี 1967 ก็พบความจริงว่าเป็นไปไม่ได้ ความจริงก็คืออิสราเอลต้องยอมรับชาวอาหรับ 1 1/2 ล้านคน

ถึงแม้ว่าชาวอาหรับที่อยู่ในดินแดนที่ถูกยึดครองจะไม่มีส่วนร่วมในทางการเมืองหรือในเหตุการณ์ของประเทศอาหรับอื่นๆ แม้แต่ในหมู่ผู้ลี้ภัยปาเลสไตน์ แต่ชาวอาหรับในดินแดนที่ถูกยึดครองก็กลายเป็นปัญหาสำคัญในการเมืองของอาหรับ

ขณะเดียวกันอิสราเอลรีบทำให้โครงการตั้ง “Arab Jerusalem with Jewish inhabitants” โดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อยืนยันว่าทุกส่วนของเยรูซาเลมจะยังคงเป็นส่วนหนึ่งของอิสราเอลตลอดไป “ถ้าเมืองนี้เป็นเมืองหลวงของเรา ดังนั้นเราต้องทำให้มันเป็นหน่วยเดียวกับประเทศของเราและเราต้องการให้ประชาชนชาวยิวทำสิ่งนั้น” ดังนั้นเพื่อให้จุดประสงค์ดังกล่าวสำเร็จ อิสราเอลจึงเริ่มยึดเอาพื้นที่ทั้งหมดของเยรูซาเลมเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของอิสราเอลเยรูซาเลมนครศักดิ์สิทธิ์จึงตกเป็นของยิวอีกครั้งหนึ่ง

อุปสรรคอันใหญ่ที่สุดที่อิสราเอลเผชิญหน้าในความพยายามที่จะทำให้ชุมชนอาหรับที่อาศัยอยู่ในอิสราเอลเป็นกลาง ทั้งอาหรับที่เป็นพลเมืองของอิสราเอลและอาหรับที่อาศัยอยู่ในดินแดนภายใต้การยึดครอง อุปสรรคดังกล่าวอิสราเอลเป็นผู้กระทำเอง กล่าวคือ อิสราเอลมักจะประกาศตนเองว่าเป็นประเทศยิว เป็นประเทศที่ยิวทั้งโลกมีความสัมพันธ์กันเป็นพิเศษ และเป็นประเทศซึ่งการอพยพของชาวยิวสามารถทำได้โดยอัตโนมัติ เป็นพลเมืองได้โดยอัตโนมัติ เป็นประเทศซึ่งมีธงชาติคือ Star of David และเพลงชาติคือ **Hatikvah** (ขณะที่อาหรับบางคนเตรียมที่จะกลืนชาวยิว จะเห็นได้จากผู้ชายอาหรับนับพันที่แต่งงานกับผู้หญิงยิว)

จุดที่อันตรายที่สุดก็คือ ฉนวนกาซา (Gaza) ที่ซึ่งมีประชาชนลี้ภัยจำนวนมากอาศัยอยู่ ภายใต้การควบคุมขององค์การกองโจร (ซึ่งเป็นผู้แทนระดับท้องถิ่นของอาหรับ) องค์การนี้มีการติดต่อเล็กน้อยกับองค์การสำคัญๆ ในอัมมันและเบรุตที่ซึ่งอิสราเอลสามารถจับกุม และฆ่ากองโจรทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะต้องจัดการกับชาวอาหรับปาเลสไตน์ยังคงเป็นปัญหาสำคัญ แต่ต่อมาปัญหาดูเหมือนว่าจะค่อยคลี่คลายด้วยตัวมันเอง ดังเช่นอิสราเอลเริ่มมองเห็นความสำคัญของชาวอาหรับเหล่านั้นโดยจะใช้เป็นแรงงาน ด้วยจำนวนชาวอาหรับที่เพิ่มมากขึ้นในบริเวณฉนวนกาซาและฝั่งตะวันตก ชาวอาหรับเหล่านั้นจึงหลั่งไหลไปสู่อิสราเอลเพื่อไปทำงาน แต่ชาวอาหรับเหล่านี้ไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่ได้ตลอดทั้งคืนเปรียบได้กับคนผิวดำในแอฟริกาใต้ แต่ชาวอาหรับก็จำเป็นต้องได้งานทำและบางทีชีวิตของพวกเขาในอิสราเอลจะช่วยบรรเทาความกลัวของอาหรับและช่วยบำบัดความเกลียดชังของชาวอาหรับที่มีต่ออิสราเอลลงได้ อย่างน้อยสิ่งนี้ก็ยังมี ความหวัง

อย่างไรก็ตาม เป็นความจริงที่ว่ารัฐบาลอิสราเอลได้ใช้ความพยายามอันยิ่งใหญ่ ประกอบกับความพยายามส่วนบุคคลภายในรัฐบาลเพื่อที่จะหาวิธีของการประนีประนอมทางการเมือง ดังเช่นนายกรัฐมนตรีของเฮรูชาเลมได้พยายามที่จะแสดงให้ทุกคนเห็นว่าตนเป็นนายกรัฐมนตรีของเฮรูชาเลมทั้งหมดแม้แต่พลเอก โมเช่ ดายัน (Moshe Dayan) ซึ่งขณะนั้นเป็นตัวแทนผู้นำของกลุ่ม Israeli hawks ก็ออกนอกทางเพื่อพยายามสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอาหรับ

พวกอาหรับเองก็มีหนทางเพียงเล็กน้อยที่จะแสดงตนเอง พวกเขายังคงไม่เคลื่อนไหว กลุ่มของอิสราเอลไม่ว่าจะเป็น Israeli doves หรือ Israeli hawks ก็ตาม ไม่ต้องการประเทศที่มีประชาชนสองเชื้อชาติ อาหรับไม่สามารถจะเป็นยิวได้ ความเป็นไปได้ของอาหรับคือเพียงแต่ทำงานในโครงการของอิสราเอลเท่านั้น ดังนั้นพวกอาหรับจึงได้แต่นั่งและรอคอยมีความสุขที่มีเงินในกระเป๋าแต่ก็ต้องต่อสู้กับความรู้สึกถึงความผิดที่รับเงินจากยิว พวกนี้จึงอาจไม่สบายใจนักส่วนการให้ความสนับสนุนกองโจรก็มีเพียงเล็กน้อย และไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกองโจร

ดังเช่นในการรบกวนการเลือกตั้งในเยรูซาเลม ใน ค.ศ. 1969 ซึ่งเป็นเรื่องของการเมืองอิสราเอล พวกอาหรับเหล่านี้ก็ไม่เกี่ยวข้องด้วย อย่างไรก็ตาม กลุ่มอิสราเอลทุกกลุ่มยอมรับว่าการเชื่อมความสัมพันธ์กับอาหรับนั้นเป็นไปได้

อย่างไรก็ตาม อิสราเอลเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างหนึ่ง คือความสามารถในกองทัพยังไม่อาจสรุปได้ว่ามีมากนักเพียงใดและแม้แต่อาวุธนิวเคลียร์ก็ยังช่วยอะไรไม่ได้ แนวหน้าที่ปลอดภัยที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ในภาคใต้และภาคตะวันออกเท่านั้นที่จะให้ความปลอดภัยแก่ประชาชน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

จงวิเคราะห์สาเหตุและผลของสงครามระหว่างอาหรับและอิสราเอลครั้งที่ 3 ค.ศ. 1967

3. การแทรกแซงของอเมริกาในปัญหาตะวันออกกลาง

ตลอดเวลาที่เกิดวิกฤตการณ์ในตะวันออกกลาง รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาพยายามที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับเหตุการณ์ต่างๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ แต่วางตัวให้โลกภายนอกเห็นว่ายังเฉยเมยอยู่ อย่างไรก็ตาม เมื่อประเทศอาหรับทั้งหลายกล่าวหาว่าหน่วยทางการทหารของอเมริกาให้ความช่วยเหลืออิสราเอลเมื่อมีการโจมตีแบบสายฟ้าแลบในวันที่ 5 มิถุนายน ค.ศ. 1967 ประเทศอาหรับเหล่านั้นจึงตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับอเมริกา เหตุการณ์ดังกล่าว จึงเท่ากับบังคับรัฐบาลอเมริกาให้เข้ามาเกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ ความเชื่อของประธานาธิบดีจอห์นสันและที่ปรึกษาที่ใกล้ชิดของเขาที่ว่า อเมริกาไม่จำเป็นต้องทำอะไรภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวและมันเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะปล่อยให้เหตุการณ์ในตะวันออกกลางเป็นไปตามทางของมัน การต่อสู้ครั้งหลังสุดขึ้นอยู่กับความเชื่อที่ว่า โซเวียตยูเนียนมีความขมขื่นจากการถอนตัวออกจากนโยบายตะวันออกกลาง ทั้งนี้เพราะโซเวียตไม่เต็มใจที่จะแทรกแซงฝ่ายอาหรับ แต่สาเหตุที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ การที่อิสราเอลชนะสงคราม ซึ่งได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในตะวันออกกลาง

การแทรกแซงที่สำคัญอันดับแรกของอเมริกาในวิกฤตการณ์ตะวันออกกลางมาถึงในวันที่ 19 มิถุนายน ค.ศ. 1967 เมื่อประธานาธิบดีจอห์นสันได้ออกแถลงการณ์ “หลักใหญ่สำหรับสันติภาพในท้องถิ่น” คือ

1. ทุกๆ ประเทศในพื้นที่มีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะมีชีวิตรอยู่และสิทธิดังกล่าวได้รับความเคารพจากประเทศเพื่อนบ้านด้วย
2. “ความยุติธรรมสำหรับผู้ลี้ภัย” จะไม่มีสันติภาพสำหรับฝ่ายใด ๆ ในตะวันออกกลาง นอกเสียจากว่าปัญหาผู้ลี้ภัยจะได้รับการแก้ไขโดยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง

3. สิทธิด้านการเดินเรือจะต้องได้รับความเคารพ...สิทธิสำหรับเส้นทางเดินเรือจะต้องถูกรักษาไว้ให้กับทุก ๆ ประเทศ

4. การแข่งขันด้านอาวุธที่ไร้ประโยชน์และสิ้นเปลือง จะต้องปรากฏต่อประชาชนของโลก และเวลานี้ก็ถึงเวลาของการเลือก อเมริกาหาทุกวิถีทางเพื่อใช้นโยบายทางการทูตด้วยเหตุผลและความฉลาดรอบคอบเพื่อหาหนทางที่ดีกว่า

5. วิกฤตการณ์แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความเคารพต่อเอกราชทางการเมือง และความมั่นคงของดินแดนของประเทศทั้งหมดของพื้นที่นี้

ในวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1967 รัฐบาลอเมริกาเริ่มตระหนักแล้วว่า การมีสันติภาพกับอียิปต์ซึ่งนำโดยประธานาธิบดีนัสเซอร์นั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ ทั้งนี้เพราะนัสเซอร์ได้กล่าวหาว่าอเมริกาเข้าแทรกแซงในสงคราม นับเป็นสิ่งที่ทำลายความสัมพันธ์ทางการทูตซึ่งอเมริกายอมรับด้วยความโกรธที่เย็นชา ประธานาธิบดีจอห์นสันพอใจที่จะปล่อยให้นัสเซอร์มีชีวิตอยู่ด้วยคำพูดและความต้องการของเขาเอง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

เหตุใดอเมริกาจึงต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาตะวันออกกลาง และหลักสำคัญสำหรับสันติภาพในท้องถิ่นที่อเมริกาตกลงมีอะไรบ้าง

4. องค์การสหประชาชาติกับปัญหาตะวันออกกลาง

ด้วยความปรารถนาที่จะช่วยแก้ไขปัญหของตะวันออกกลาง สหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ ได้ร่วมกันพิจารณาและหาข้อสรุปโดยมีจุดมุ่งหมายในการตั้งองค์การสหประชาชาติให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางการทูต ดังนั้นเมื่ออียิปต์ส่งทูตไปอเมริกาในเดือนพฤศจิกายน เพื่อเจรจาเรื่องสันติภาพจึงได้รับการปฏิเสธ ภายหลังจากที่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโดยสภาความมั่นคงในวันที่ 22 พฤศจิกายน ก็มีผลสรุป 242 ข้อและผลสรุปดังกล่าวได้กลายเป็นเอกสารสำคัญเหมือนกับคำประกาศบัลเฟอร์ ซึ่งปัญหาปาเลสไตน์ก็เริ่มเข้าสู่การประนีประนอมและอภิปราย เอกสารนี้ร่างโดยรัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษชื่อ ลอร์ด คาราดอน (Lord Caradon) ซึ่งมีใจความสำคัญดังนี้

“คณะมนตรีความมั่นคงได้แสดงออกถึงความเกี่ยวข้องที่จะยังดำเนินต่อไป พร้อมกับสถานการณ์อันเลวร้ายในตะวันออกกลาง โดยเน้นถึงดินแดนที่ถูกยึดครองโดยสงคราม และความจำเป็นที่จะต้องทำงานเพื่อความยุติธรรมและสันติภาพซึ่งทุก ๆ ประเทศในพื้นที่สามารถอาศัยอยู่ได้โดยปลอดภัย นอกจากนั้นประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติยอมรับกฎบัตรขององค์การในมาตราที่ 2 ซึ่งมีใจความว่า

1. ยืนยันถึงการสร้างความยุติธรรมและสันติภาพอันยาวนานในตะวันออกกลาง ซึ่งควรจะต้องรวมหลักสำคัญ 2 ประการต่อไปนี้

1.1 การถอนกำลังของอิสราเอลออกไปจากพื้นที่ที่ยึดครอง ซึ่งเกิดจากการขัดแย้งที่ผ่านมา

1.2 การทำให้การเรียกร้องของประเทศที่ทำสงครามสิ้นสุดลงและต้องเคารพและยอมรับในอธิปไตย ความมั่นคงของดินแดนและเอกราชทางการเมืองของทุกประเทศในพื้นที่ ตลอดจนสิทธิของประเทศเหล่านั้นในการมีชีวิตอยู่ภายในพรมแดนที่ปลอดภัยและไม่รบกวนจากการข่มขู่หรือกำลังบังคับ

2. เน้นความสำคัญของเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 รับรองอิสรภาพของการเดินเรือผ่านทางน้ำระหว่างชาติในเขตพื้นที่

2.2 การแก้ปัญหาผู้ลี้ภัย

2.3 รับรองดินแดนที่ไม่สามารถทำลายได้และเอกราชทางการเมืองที่ทำลายไม่ได้ของทุก ๆ ประเทศในพื้นที่ รวมทั้งการสร้างเขตปลอดทหารด้วย

3. คณะมนตรีความมั่นคงขอให้รัฐมนตรีต่างประเทศตั้งผู้แทนพิเศษให้ดำเนินงานในตะวันออกกลางในการสร้างความสัมพันธ์และรักษาการติดต่อกับประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะเสริมสร้างข้อตกลงและความพยายามเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการมีสันติภาพและยอมรับในข้อตกลงตามผลสรุปของการแก้ปัญหาด้วย

4. คณะมนตรีความมั่นคง ขอให้รัฐบาลต่างประเทศรายงานต่อคณะมนตรีความมั่นคงในความก้าวหน้าของการทำงานของผู้แทนพิเศษทันทีเท่าที่จะเป็นไปได้

ตามที่คณะมนตรีความมั่นคงได้เคยประกาศว่าการเข้ายึดครองดินแดนโดยสงครามนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ ดังนั้นจึงได้มีการลงมติมากมายเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพ หนึ่งในจำนวนมติดังกล่าวก็คือ การให้อิสราเอลถอนกำลังออกจากดินแดนอาหรับประเทศที่เข้าร่วมสงคราม เคารพในความมั่นคงของแต่ละประเทศในพื้นที่ อิสรภาพจากการถูกข่มขู่หรือการกระทำที่รุนแรงอิสรภาพของการเดินเรือผ่านทางน้ำระหว่างชาติและการยืนยันในสิทธิของผู้ลี้ภัย ตามมติดังกล่าวได้เรียกร้องให้รัฐมนตรีต่างประเทศตั้งผู้แทนเพื่อไปอภิปรายปัญหาในพื้นที่ ดังนั้นในวันที่ 23 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2511 คน ชื่อ กัณันัน จาร์ริง (Gunnar Jarring) ถูกตั้งให้เป็นผู้แทนของคณะมนตรีความมั่นคง

จาร์ริง ทำงานในสถานการณ์ที่ยากลำบาก รัฐบาลอิสราเอลแจ้งแก่เขาในการประชุมครั้งแรกว่าอิสราเอลไม่เห็นด้วยกับเขาในการทำงานครั้งนี้ รัฐบาลอิสราเอลยืนยันว่า ข้อตกลงควรกระทำโดยผ่านการเจรจาระหว่างฝ่ายต่างๆ (คู่สงคราม) ในสัญญาสันติภาพและ “จะไม่มีคำถามเกี่ยวกับการถอนกำลังออกก่อนที่จะมีการตกลงดังกล่าว” อิสราเอลเสนอให้มีการ

ประชุมเผชิญหน้ากันเพื่อพิจารณาปัญหาเรื่องระเบียบวาระการประชุม จอร์แดนและอียิปต์ปฏิเสธที่จะอภิปรายจนกว่ากำลังของอิสราเอลจะถอนออกในวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1967 อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 ฝ่ายยังคงยืนยันต่อไปในการยอมรับต่อการตีความหมายของมติ 242 ข้อ แต่ยืนยันกรานที่จะดำเนินต่อไปในการสนับสนุนฝ่ายตน

สถานการณ์ดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ในประการแรกสงครามได้ให้แรงกระตุ้นที่มีพลังต่อกลุ่มกองโจรทางการเมืองของปาเลสไตน์ ประการที่ 2 นับเป็นการพ่ายแพ้อย่างใหญ่หลวงของประธานาธิบดีนัสเซอร์ ภายหลังจากที่นัสเซอร์แสดงท่าทีโอ้อวดและข่มขู่ที่จะลาออกจากตำแหน่งเขาก็ต้องทนทุกข์ทรมานกับโรคเบาหวานที่กำลังกำเริบขึ้นมาอย่างรุนแรงซึ่งอาจจะต้องตัดขาข้างใดข้างหนึ่งหรือทั้ง 2 ข้างออก นัสเซอร์เดินทางไปไซปรัสเพื่อรักษาตัวและพักผ่อน ต่อมารองประธานาธิบดีอียิปต์ชื่ออับดุล ฮาคิม (Abdul Hakim) ถูกจับในวันที่ 4 กันยายน พร้อมกับข้าราชการทหารอีก 50 คน และต่อมาก็ได้ฆ่าตัวตายในวันที่ 14 กันยายน ช่วงเวลาดังกล่าวอียิปต์อยู่ในภาวะสับสนสะเทือนแต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการทำทลายภายในที่รุนแรงปรากฏขึ้น

ส่วนภายนอกประเทศ อียิปต์สามารถใช้สงครามเป็นเครื่องบำบัดรอยแตกร้าวกับพวกหัวเก่าซึ่งได้แก่ประเทศต่างๆ ที่ผลิตน้ำมันในคาบสมุทรอาหรับ ต่อมาในเดือนสิงหาคมได้มีการประชุมที่เมืองคาร์ฟูมในเอธิโอเปีย เพื่อหาทางเจรจายุติปัญหาสำคัญและให้ความสนับสนุนพวกบาตเจ็บในสงคราม การประชุมครั้งนี้นับเป็นความสำเร็จอันใหญ่หลวงของอียิปต์ เพราะประเทศต่างๆ ที่ผลิตน้ำมันตกลงที่จะให้เงินแก่อียิปต์และจอร์แดนประมาณ 350 ล้านดอลลาร์ต่อปี เพื่อช่วยฟื้นฟูความเสียหายหลังสงครามและจากการเสื่อมของการท่องเที่ยวตลอดจนจากการปิดคลองสุเอซ

ขณะเดียวกัน บริเวณแนวคลองสุเอซ “ไม่มีสงคราม ไม่มีสันติภาพ” การแลกเปลี่ยนกองทหารปืนใหญ่ได้กลายเป็นคำสั่งประจำวันในปลายเดือนตุลาคม เมืองต่างๆ บริเวณคลองสุเอซได้ลดการสู้รบหรือสงบ

ตรงบริเวณแนวหน้าด้านฝั่งตะวันออก การปฏิบัติการทางทหารน้อยลงแต่ความขมขื่นมิได้ลดลง ต่อมาในวันที่ 21 มีนาคม กองทัพอิสราเอลจำนวน 12,000 คน ได้โจมตีจอร์แดน การกระทำครั้งนี้ทำให้อิสราเอลถูกตำหนิโดยคณะมนตรีความมั่นคง อิสราเอลก็ไม่หยุดยั้งแต่ได้เริ่มจัดหน่วยคอมมานโดโจมตีพวกกองโจร ขณะที่ซีเรียยังคงเงียบเฉยอยู่แต่เต็มไปด้วยความโกรธนั้น เลบานอนก็ทุกข์ทรมานในเกียรติภูมิของตน ในวันที่ 28 ธันวาคม หน่วยคอมมานโดของอิสราเอลได้โจมตีสนามบินระหว่างชาติของเบรุต เพื่อเป็นการแก้เผ็ดต่อการถูกโจมตีจากกองโจร นอกจากนั้นอิสราเอลยังได้ทำลายเครื่องบินพาณิชย์ 13 ลำที่เป็นของบริษัทเลบานอนด้วย

ทั้งๆ ที่การปะทะกันเหล่านี้มักจะนำไปสู่สงครามที่กว้างขวางและเสียค่าใช้จ่ายสูงตลอดจนทำให้กำลังของแต่ละประเทศอ่อนลง แต่ประเทศเหล่านั้นก็ยังเห็นความสำคัญและ

เรียกร่องบประมาณและอาวุธให้มากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่างบประมาณการป้องกันประเทศของ จอร์แดนสูงขึ้นอีก 25% ประมาณ 80 ล้านดอลลาร์ ขณะที่งบประมาณของซีเรียสูงขึ้นถึง 140 ล้านดอลลาร์ และขณะที่จอร์แดนได้เครื่องบินเจ็ทใหม่และรถถังจากอเมริกา ซีเรียก็ได้รับสิ่งเหล่านี้ จากสหภาพโซเวียต ทั้งในอียิปต์และอิสราเอลค่าใช้จ่ายในกองทัพสูงขึ้น 20% ของผลิตผลของประเทศทั้ง 2 ประเทศไม่เพียงแต่หาสิ่งต่างๆ มาทดแทนสิ่งที่สูญหายไปในสงครามเท่านั้น แต่ยังได้เรียกหาสิ่งใหม่ๆ อีกมากมาย ดังนั้นอิสราเอลไม่เพียงแต่เพิ่มค่าใช้จ่ายในกองทัพแต่ยังได้พบตนเองอยู่บนชัยชนะ

ขณะที่รัฐบาลอาหรับมีแต่ความอ่อนแอ ต้องยอมรับในความพ่ายแพ้และยอมรับต่อความโกรธของประชาชนนับล้านที่ต้องอับอายต่อความพราชัยในสงครามเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1967 และความล้มเหลวของการทูตของจอร์จรั้งตลอดจนความเคลื่อนไหวอื่นๆ ที่จะนำไปสู่สันติภาพทั้งหมดนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับสงครามครั้งต่อไประหว่างอาหรับและอิสราเอลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

กฎบัตรขององค์การสหประชาชาติในมาตราที่ 2 เรื่องการสร้างสันติภาพในตะวันออกกลางได้แก่อะไรบ้าง

สรุปท้ายบท

สงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 2 ต่างจากครั้งแรกตรงที่ว่าไม่มีประเทศอาหรับประเทศเดียวที่รบกับอิสราเอลนั่นคืออียิปต์ซึ่งเป็นฝ่ายแพ้ ขณะที่อิสราเอลชนะทั้งการรบและการชนะใจมหาอำนาจ 2 ชาติ คืออเมริกาและฝรั่งเศส ส่วนสงครามครั้งที่ 3 อิสราเอลต้องรบกับอาหรับ 3 ประเทศคือ อียิปต์ ซีเรีย และจอร์แดน ขณะที่อเมริกาพยายามหาทางไม่ให้เกิดสงคราม อย่างไรก็ตามผลสำคัญของสงครามครั้งนี้คือการสูญเสียด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะในประเทศอาหรับ นอกจากนั้นหลังสงครามครั้งนี้อเมริกาและองค์การสหประชาชาติเข้ามาแทรกแซงเพื่อหาทางสร้างสันติภาพในตะวันออกกลาง

การประเมินผลท้ายบท

1. จงอธิบายเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบสาเหตุของสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3
2. จงชี้ให้เห็นถึงผลของสงครามระหว่างอาหรับ-อิสราเอลครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3